

DÜNYA KADINLAR GÜNÜ'NDE KADINA BAKIŞ

Duygu Karadon*, Simay Şevval Baykal**, Sebahat Kurutaş***

Yönetici Özeti

8 Mart Dünya Kadınlar günü münasebetiyle, kadın-erkek eşitliğine bir de halkın gözünden bakmak istedik. Çünkü biliyoruz ki, sosyo-kültürel konularda, insanların değer ve tutumları, en az kanun maddeleri kadar, hattâ bazen onlardan bile daha fazla önem taşır.

Eğitim, iş ve ev hayatı ile ilgili konularda, toplumumuzun kadını nasıl konumlandığını ve kadına karşı tutumunun ne olduğunu incelerken ülkemizde 1990 yılından bu yana yapılan Dünya Değerler Araştırmaları verilerinden yararlandık.

Ülkemizde 'üniversite eğitimi kız çocuklardan çok erkek çocukları için daha önemlidir' fikrine katılanların oranı yüzde 32 iken aynı katılımcılara 'ülkede insanlar iş bulamıyorsa çalışmak kadınlardan çok erkeklerin hakkıdır' ifadesi sorulduğunda yüzde 59 oranında desteklenmiştir. Dikkat çeken bir diğer nokta ise kadınların da cinsiyet eşitliğine aykırı fikirlere katılımlarının erkeklerin katılımından çok da farklı olmamasıdır.

Bu verilerden yola çıkıldığında Türkiye'nin cinsiyet eşitsizliği konusunda kat etmesi gereken uzunca bir yol olduğunu söyleyebiliriz. Nitekim, gene aynı veriler, Türkiye'nin uluslararası sıralamalarda da hak etmediği kadar gerilerde olduğunu gösteriyor.

Bu araştırma notunun, dünya genelinde kutlanan 8 Mart Dünya Kadınlar Günü öncesinde daha anlamlı olmasını umuyoruz.

Kadın ve Eğitim Hayatı

2012 yılında Türkiye'de yapılan Dünya Değerler Araştırması'nda "Üniversite eğitimi kız çocuklarından çok erkek çocuklar için önemlidir" ifadesine katılanlar yaklaşık olarak üçte bir oranındadır. Bu görüşe katılan kadın ve erkekler neredeyse benzer bir tutum sergilerken (erkekler yüzde 34, kadınlar yüzde 28), yaş grubunun değişmesi de herhangi bir tutum değişikliğine sebep olmamıştır. Yaklaşık üçte iki oranında bu fikre katılmayarak eğitime erişimde eşitliğe önem veriliyor gibiyse de, önemli bir soru; Türkiye'nin cinsiyet eşitliği ve eğitim alma hakkı konusunda diğer ülkelerle kıyaslandığında ne durumda olduğudur.

Uluslararası karşılaştırmalara bakacak olursak, üniversite eğitiminin erkek çocuklar için daha önemli olduğunu düşünen ilk 5 ülke Haiti, Pakistan, Özbekistan, Nijerya ve Yemen olarak sıralanmıştır. Öte yandan bu görüşe katılmayan ilk beş ülke ise İsveç, Avusturya, Hollanda, Yeni Zelanda ve Trinidad Tobago şeklindedir. Türkiye ise bu 59 ülke arasında 45'inci sıradadır.¹

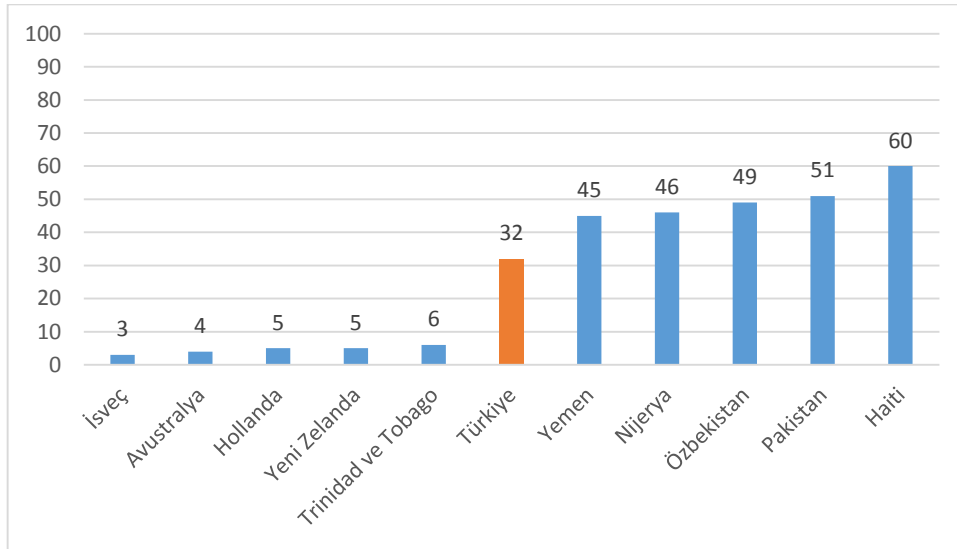
* Duygu Karadon, **BETAM**, duygu.karadon@eas.bau.edu.tr

** Simay Baykal, **BETAM**, simaysevval.baykal@eas.bau.edu.tr

*** Sebahat Kurutaş, **BETAM**, sebahat.kurutas@eas.bau.edu.tr

¹ Diğer ülkelerin sıralamasına World Values Survey web sitesi üzerinden ulaşılabilir.
<http://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>

Şekil 1 “Üniversite eğitimi kız çocuklardan çok erkek çocuklar için önemlidir” görüşüne katılanlar

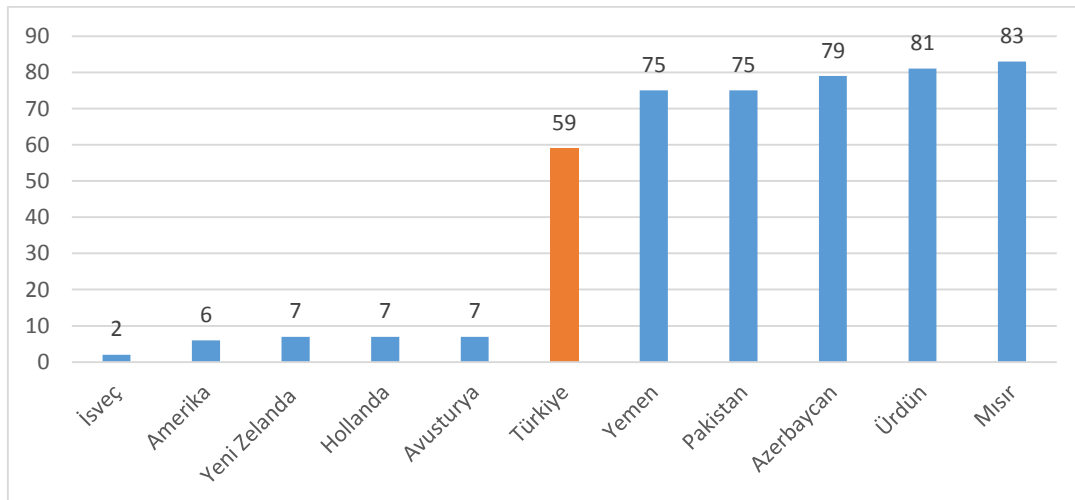
Kaynak: World Values Survey, (<http://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>, Erişim tarihi 27.02.2018)

İş Hayatında Kadın

Kadın ve erkeklerin çalışma hayatına katılımı konusunda toplumun ne düşündüğünü anlamak amacıyla yöneltilen sorulardan biri “Ülkede eğer insanlar iş bulamıyorsa, çalışmak kadınlardan çok erkeklerin hakkıdır” ifadesine katılıp katılmadıklarıdır. Bu ifadeye katılanların oranı yaklaşık olarak yüzde 60’tır. Verilen yanıtlarda kadın ve erkek arasındaki fark beklendiği kadar yüksek değildir (erkekler yüzde 63; kadınlar yüzde 54).

Erkeklerin çalışma hayatına katılmasını kadınlardan daha öncelikli görenlerin oranı İsveç’te yüzde 2 iken, İsveç’i takip eden ülkeler; Amerika, Yeni Zelanda, Hollanda ve Avusturya olmuştur. Mısır ise yüzde 83 oranla bu fikre en çok katılan ülkedir. Bu fikre en yüksek desteği veren diğer ülkeler ise sırasıyla Ürdün, Azerbaycan, Pakistan ve Yemen olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye yüzde 59 oranında bu fikre katılarak 59 ülke arasında 46’ıncı sırada yer almıştır.

Şekil 2 “Ülkede eğer insanlar iş bulamıyorsa, çalışmak kadınlardan çok erkeklerin hakkıdır” görüşüne katılanlar

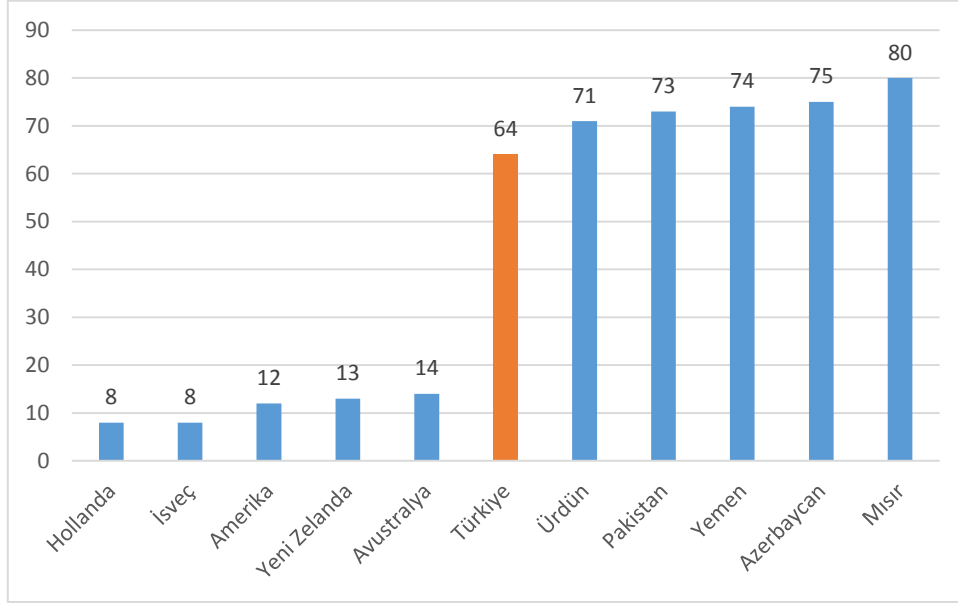

Kaynak: World Values Survey, (<http://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>, Erişim tarihi 27.02.2018)

İşe alım konusunun ardından iş hayatındaki kadın yöneticilere olan bakış açısını anlamak amacıyla katılımcılara “Genel olarak, erkekler kadınlardan daha iyi şirket yöneticisi oluyor.” ifadesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Erkeklerin kadınlardan daha iyi bir yönetici olduğuna inananların oranı yüzde 64’ü bulmaktadır. Türkiye örneklemindeki kadınların yaklaşık yüzde 61’i, erkeklerin de yaklaşık yüzde 69’u bu fikri desteklemektedir.

Erkeklerin kadınlardan daha iyi bir şirket yöneticisi olma fikrine en düşük oranda katılanlar, yüzde 8 ile Hollandalı ve İsveçliler. Onların ardından ise A.B.D., Yeni Zelanda ve Avustralya gelmekte. Bu görüşe en yüksek oranda katılanlar ise Mısır, Azerbaycan, Yemen, Pakistan ve Ürdün’den gelmektedir. Türkiye yüzde 64 oranında bu fikri destekleyerek 59 ülke arasında 49’uncu olmuştur.

Şekil 3 “Genel olarak, erkekler kadınlardan daha iyi şirket yöneticisi oluyor” görüşüne katılanlar

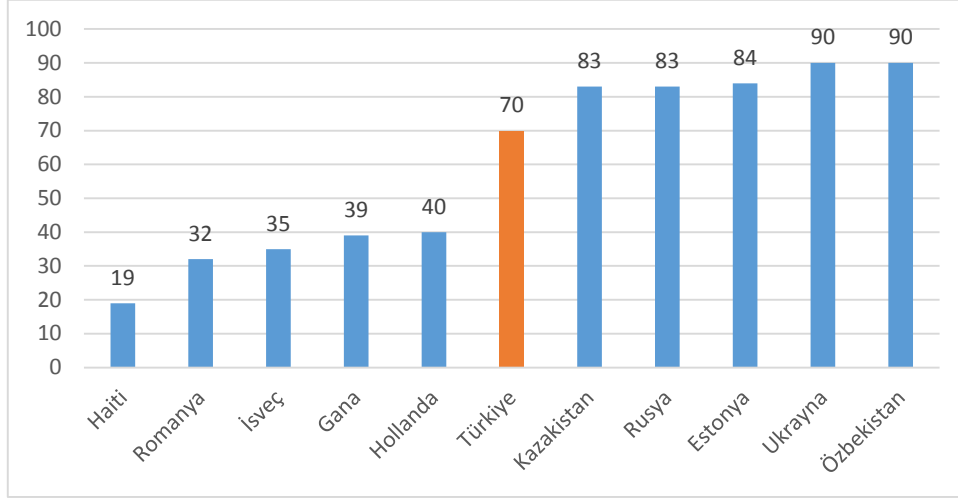
Kaynak: World Values Survey, (<http://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>, Erişim tarihi 27.02.2018)

Ev Kadını Olmak

Kadının evde oturmasının mı, yoksa para kazanacak bir işte çalışmasının mı daha çok tercih edildiğini anlayabilmek için deneklere “Ev kadını olmak da, çalışmak ve para kazanmak kadar tatmin edici bir şeydir” ifadesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Türkiye’de bu fikre katılanların oranı yüzde 71 olarak bulunmuştur. Kadın ve erkekler arasındaki uyum bu soruya verilen yanıtlarda da devam etmiştir (erkekler yüzde 68, kadınlar yüzde 75).

Bu görüşe yüzde 19 ile en az katılan Haiti’yi, Romanya, İsveç, Gana ve Hollanda takip etmektedir. Ev kadınlığını çalışmak ve para kazanmak kadar tatmin edici bulan ülkeler ise Özbekistan, Ukrayna, Estonya, Rusya ve Kazakistan’dır. Türkiye yüzde 70 ile 59 ülke arasında 42’inci sıradadır.

Şekil 4 “Ev kadını olmak da, çalışmak ve para kazanmak kadar tatmin edici bir şeydir” görüşüne katılanlar

Kaynak: World Values Survey, (<http://www.worldvaluessurvey.org/WVSONline.jsp>, Erişim tarihi 27.02.2018)

SONUÇ

Türkiye’de kadının eğitim, iş ve sosyal hayatındaki konumlanmasına Dünya Değerler Araştırmalarından aldığımız birkaç soru ile bakmaya çalıştık. Türkiye’de kadının üniversite eğitime erişimi diğer değişkenlere göre daha iyimser bir resim çiziyor. Fakat işe almada erkeğe öncelik tanınması ve erkeklerin daha iyi şirket yöneticisi olduğu ile ilgili görüşler toplumumuzun kadın-erkek eşitliği konusunda hayli uzun bir mesafe katetmesi gerektiğini gösteriyor. Dünyanın hiçbir yerinde kadın-erkek eşitliğinden tam anlamıyla söz etmek mümkün değil. Fakat bir sıralama yapıldığında, nerede bulunduğumuz önemli ve hangi kültürel göstereye bakılırsa bakılsın, Türkiye dünya sıralamasında oldukça gerilerde yer alıyor. Daha da önemlisi, kadınlarımız da, erkeğin gerisindeki konumlarını büyük ölçüde içselleştirmiş durumdadır.